

TRGOVSKI LIST

Časopis za trgovino, industrijo in obrt.

Licijska knjižnica,
Ljubljana

Uredništvo in upravnništvo je v Ljubljani v Simon Gregorčičevi ulici.
— Dopisi se ne vračajo. — Št. pri čekovnem uradu v Ljubljani 11.953.

Naročnina za ozemlje SHS: letno 180 D, za pol leta 90 D, za četrt leta 45 D, mesečno 15 D; za inozemstvo: 210 D. — Plača in toži se v Ljubljani.

LETO VI.

LJUBLJANA, dne 9. junija 1923.

STEV. 66.

Nova nevarnost?

Ministrski predsednik je prebral dne 1. i. m. narodni skupščini vladno deklaracijo, ki nam obljublja poleg rednih državnih pribitkov k državnim davkom še izredne pribitke, ki se bodo pobirali, dokler se ne izvede enoten zakon o neposrednih davkih.

Vladna deklaracija omenja izredne doklade le mimogrede in še nismo na jasnem, v katerem obsegu in na katere davčne vrste namerava vlada naložiti nove doklade. Dasi vladna deklaracija ni izčrpna, se vendar že sedaj zavarujemo proti poviški davčne obremenitve v Sloveniji, ki že itak presega izmero znosljivosti. Vlada ima očitno namen spraviti nove doklade v zvezo z izenačenjem davčnih bremen in iz tega naslova mehanično povišati davke, ki se pobirajo v posameznih pokrajinah brez oziroma na to, ali posamezne pokrajine poleg sedanjih davkov preneso še nadaljnji povišek davčnih bremen ali ne. Med pokrajine, ki ne preneso nobenega poviška sedanjih davčnih meril, pa spada gotovo Slovenija. Pri nas veljavni davčni sistem daje po svojem ustroju možnost, da se davčni predpisi sproti prilagodejo davčni moči posameznikov. Eksekutiva tudi izvaja v tem smislu pri nas veljavne davčne zakone in dosega pri tem uspehe, kateri režejo že sedaj globoko v naše meso.

To dokazuje statistika in državni proračun. Po proračunu za leto 1922/23 naj bi plačala Slovenija direktnih davkov v času od 1. avgusta 1922 do konca julija 1923 skupno 13.704.700 Din in na državnih pribitkih 14.079.050 Din. Dejansko je pa že v času do konca februarja leta 1923 plačala na davkih 16 milijonov 402.076 Din in na pribitkih 17.672.601 Din. Donos vojnega davka je bil proračunjen na 16.250.000 Din, plačila so pa že tekom prvih sedmih mesecev proračunskega leta dosegla vsoto 16.520.934 Din. Celoten proračun neposrednih davkov v Sloveniji je znašal 44.427.750 Din, faktično plačilo je pa že do konca februarja 1923 doseglo vsoto po 51.188.607 Din. Poleg tega je pa Slovenija do konca februarja 1923 plačala na davku na poslovni promet 16.495.178 Din in na invalidskem davku 2.293.133 Din. V celoti je Slovenija le na direktnih davkih plačala v 7 mesecih 69.976.918 Din. Kako je v tem pogledu v drugih pokrajinah, nam dokazuje pregled državnih dohodkov do konca februarja 1923, objavljen v Službenih Novinah z dne 1. junija t. l.

Po tem pregledu so plačale posamezne pokrajine na neposrednih davkih v času od 1. avgusta 1922 do konca februarja 1923:

Srbija 86.533.252 Din napram celotnem proračunu po 158.578.750 Din, Bosna in Hercegovina 47 milijonov 664.607 Din napram 59.430.000 Din, Hrvaška in Slavonija 75.277.160 Din napram 126.050.000 Din, Vojvodina pa 87.220.563 Din napr. 210 milijonov 680.000 Din. V dobi sedmih mesecev je edino Slovenija znatno prekoračila celotni proračun.

Naš davčni sistem torej ne potrebuje nobene korekture sedanjih davčne obremenitve, ker že sistem sam in njegovo striktno izvajanje skrbi za to, da izravna vse nenakomernosti, katere eventualno povzročajo nekateri donosni davki. Uverjeni smo, da bodo naši po-

slanci znali preprečiti nevarnost, ki preli slovenskim davkoplačevalcem, in ob pravem trenutku dopovedali merodajnim faktorjem, da davčni vijak v Sloveniji tudi brez novih doklad izčrpava za državo ne le to, kar ji po zakonu gre, ampak da je dosegel že mero, preko katere ne more iti, ako noče, da s pezo davkov uniči eksistenčne pogoje slovenskega prebivalstva, specijelno pa trgovine in obrti.

Kdaj je treba grajati napake kupljenega blaga.

(Iz prakse našega trgovskega sodišča.)

Dne 31. 3. 1921 je kupil tožitelj, ki je trgovec v Trstu od toženca tri vagonne modre galice, vskladiščene v prostorih špedicijske tvrdke »Balkan«, v Ljubljani. Pogodba se je tudi zapisala, ter se je glasila: »da je tožitelj kupil od toženca glasom izročeni mu originalnih Wetzlerlin o teži in število sodov 3 vagonne galice po 18 K za kilogram v skladišču »Balkan«. Prevzeči je bilo treba galico tekom enega meseca.

Tožitelj trdi, da je od toženca, brez prejšnjega ogleda kupil galico po 18 kron, ker mu je toženec zagotovil, da je galica prvovrstno blago. Glede teže je rekel tožencu, da bo blago disponiral na posamezne odjemalce in da se bo pri tem ugotovilo pravo težo. Tudi na fakturi z dne 12. maja 1921 je toženec zapisal, da se teža konstatira pri prevzetju in v svojem dopisu istega dne na tvrdko Balkan je toženec naročil, da je galico prevagati.

Kmalu pa so pričele prihajati graje odjemalcev, da je blago slabo, vlažno in da nima lepe modre barve, sploh da je blago slabše vrste, o čemur se je prepričal tudi tožitelj sam. Tako blago je pa vsaj 3 K za kilogram manj vredno, kakor pogojeno prvovrstno blago. Tudi ni bilo pogojene teže 29.685 kg temveč samo 29.136 kg torej 554 kg blaga manj, kakor ga je tožitelj plačal.

Vsled tega je zahteval povračilo za 29.131 kg, preveč plačanih 87.393 kron in za 554 kg plačanih 9.972 K torej znesek 97.365 K s 6% obrestmi od 12. maja 1921.

Toženec je ugovarjal, da je tožencu takoj začetkoma povedal, da ima 3 vagonne galice, za katero zahteva za kg 18 K in da se mora prevzeti na podlagi originalnih listin merodajnih za težo in da se mora blago prevzeti v Ljubljani pri Balkanu. Tožitelju je cena sicer ugajala, vendar si je pa hotel blago prej ogledati.

Čez nekaj dni, namreč 31. marca 1921 je prišel tožitelj zopet in izjavil, da si je galico ogledal in da si je vzel vzorec. Na to se je sklenila pogodba in zapisala kakor že uvodoma navedeno. V določenem roku enega meseca je prevzel tožitelj samo en vagon in ga plačal, za prevzem ostalih dveh vagonov mu je pa toženec podaljšal rok do 5. maja 1921, pozneje pa še za en teden. Med tem mu je tožitelj še enkrat brzojavil, da je cena galici padla za 3 K in da naj mu toženec na kupnini nekaj popusti, čemur pa toženec ni ugodil, na kar mu je tožitelj pogojno kupnino tudi za ostala dva vagona plačal. Toženec mu je izročil potrebne listine, ter je na fakturi in dopisu Balkanu z dne 12. maja 1921 res omenil, da je galico

pri izročitvi tehtali, toda to je storil le v varovanje eventualnega regresa.

Po izvršitvi potrebnih dokazov je sodišče tožbeno zahtevo zavrnilo iz bistveno sledečih razlogov:

Toženčev ugovor, da si je tožitelj galico ogledal in vzel od nje celo vzorec, predno se je sklenila pogodba, potrjen je po zaslišanih pričah. S tem je dokazano, da je bila tožitelju kakovost galice znana in da je ravno to galico potem tudi sprejel od toženca listine, s kojimi je pri Balkanu z blagom disponiral in ga razpečal. Poznejša graja njegovih odjemalcev na tem ne more ničesar spremeniti, to temenaj, ker je vsaka poznejša skvara šla v smislu čl. 345 t. j. že na škodo tožiteljevo. Da se je tega tudi tožitelj sam zavedal sledi iz okolščine potrjene po pričah M. V., da je tožitelj pozneje, ko je cena galici padla, prišel večkrat k tožencu, da bi mu na ceni popustil, kar je ta zavrnil, češ zakaj ni tožitelj galice že prej prodal.

Pa tudi glede nedostalne teže je tožiteljeva zahteva neopravičena. V fakturi z dne 12. maja 1921 je namreč navedena teža še 29.685 kg. Da bi se bilo pa pri odpošiljavi dognalo, da je bilo galice samo 29.131 kg pa ni dokazano v očigled pričevanju skladiščnika A., ki je kot priča izpovedal, da je na podlagi skladiščnih listov ugotovil, da je teža galice v vseh 3 vagonih znašala še mnogo več, kakor je bila označena v fakturi. Če bi pa teža na skladiščnih listih ne bila zanesljiva, bi se pa drugače tudi ne dala več dognati, kajti če bi cela vrsta tožiteljevih odjemalcev potrdila skupno manjšo težo, bi ne bilo še dokazano, da je tožitelj že od toženca pri Balkanu prevzel to manjšo težo, kajti po navedbi A. se nekaj galice v sodih osuši in raztrese. Za primankljaj nastal po prevzemu pa toženec ni bil več odgovoren.

Proti sodbi deželnega kot tudi trgovskega sodišča je tožitelj vložil priziv na višje deželno sodišče, ki je pa razsodbo prve stopnje potrdilo. Razlogi drugostančne sodbe navajajo, da v tem slučaju ne gre za distančni posel, da se morajo pa tudi pri poslih na mestu očitne napake grajati takoj, sicer je blago odobreno, skrite napake se morajo pa glede načela zaupanja in poštenja, vladajočega v trgovskem prometu, grajati brez nepotrebnega zavlačevanja. V predloženem slučaju gre pa za očitne napake, kajti tožitelj sam trdi, da je bilo blago preležano, vlažno in ni imelo lepe barve. Neodločilno je, da je bilo blago na vrhu sodov brez napak in da so se hibe pokazale šele v spodnjih plasteh, kajti tožiteljeva dolžnost je bila prepričati se o kakovosti blaga tudi v spodnjih plasteh. Sicer je pa po pričah dokazano, da se je tožitelj prej blago v skladišču ogledal in vzel od njega vzorec. Toženec je torej pri sklepu pogodbe izključil vsako jamstvo za kakovost blaga in je bil tožitelj s tem zadovoljen.

Glede teže je po skladiščniku A. dokazano, da se blaga v skladišču ni nič izgubilo, in je po pričah M. V. dokazano, da je tožitelj prevzel blago v isti teži kot so jo izkazovale Wetzlerjeve listine. Sicer je pa imel tožitelj glasom fakture in dopisa z dne 12. maja 1921 pravico, da blago pri prevzemu pretehta, poznejši primanjkljaj je šel pa že po zakonu na njegov račun.

Predpisi glede odpreme poštnih paketov.

Kakor razvidimo iz mnogobrojnih pritožb trgovcev o težkočah, ki jih imajo pri prometu s poštnimi paketi, je vzrok vseh teh neprilik ta, da večina našega trgovstva ne pozna natančno predpisov poštnega pravilnika, kako morajo biti poštni paketi opremljeni. Radi tega smatramo za potrebno, da v naslednjem navedemo te določbe, da se bodo trgovski krogi v bodoče po njih ravнали, obenem pa, da bodo vedeli h kakšnim zahtevam so glede poštnih paketov poštni uradi upravičeni in h kakšnim ne.

V tuzemskem prometu se odpravljajo paketi, ki so največ do 20 kg teški in do neomejene vrednosti. Po obsegu se delijo v navadne in v ločene (izdvojne) ali ločenke. Navadni paketi so taki, ki ne presegajo na nobeno stran 60 cm ali ki niso daljši ko 110 cm, širši kot 40 cm in višji kot 30 cm. Vsi paketi, ki presegajo, te izmere, se smatrajo za ločene (izdvojne) pakete in so podvrženi dvojni pristojbini. Ločeni paketi ne smejo na nobeno stran presegati 2 metra oziroma ne smejo biti daljši ko 160 cm, višji in širši pa ne ko 40 cm.

V tuzemskem prometu je dovoljeno priložiti paketu pismo, ki je naslovljeno na naslovnika paketa.

V pakete, ki se pošiljajo z železnico ali drugimi vozili privatnih podjetij, se ne smejo devati pisma.

Paketi morajo biti opremljeni tako, da je njih vsebina dovolj zavarovana zoper poškodbe in da tudi oni ne morejo poškodovati drugih pošilk, ali raniti poštnih uslužbencev. Zaviti oziroma zaprti morajo biti tako, da se njih vsebina ali tudi samo del vsebine ne more izvleči, ne da bi se vidno poškodovala zavora ali pečati.

Za dobro opremo vsebine znotraj paketa mora skrbeti pošiljatelj in če vsebina ni zavarovana s primerno tvarino, je on odgovoren za vse posledice.

Oprema paketa mora biti glede na njegovo vrednost, težo in vrsto vsebine, glede na prometna sredstva in daljavo pota, več ali manj trpežna.

Glede na ta načela morajo biti paketi opremljeni tako-le:

Predmeti z večjo vrednostjo, zlasti predmeti, ki se zaradi vlage, trenja, pritiska ali udarcev lahko pokvarijo in pa pošiljke, ki gredo daleč, posebno take, ki se prevažajo z vozovi in se morajo po svoji vrednosti, obsegu in teži zaviti v narobe obrnjeno voščeno platno, v kožo ali pa deti v škaflijo, ki je prevlečena s platnom ali se pa morajo vložiti v lesen zaboj.

Kje naj bo meja za »večjo vrednost« poštni pravilnik ne določa.

Nakite in druge dragocenosti, kot žepne ure, zapuštnice, prstane itd. je treba najprej dobro zaviti v papir ali kako drugo tkanino, potem položiti v škaflijo iz lesa ali lepenke in škaflijo zaviti v močno platno.

Manj vredni predmeti, ki jim ne škoduje vlaga, pritisk ali udarec, se lahko oddajajo, če se večkrat zavijejo v močen ovojni papir ali navadno platno in če se trdno povežejo.

Sveže cvetlice, žive rastline in pa umetne cvetlice se morajo pošiljati v škaflijah, košarah ali drugih opravih in sicer opremljene tako, da se ne morejo poškodovati.

Sadije je treba vložiti v košaro ali lesen zabojček, ki je nasflan s papirnimi odrezki, s slamo, senom, itd., zato, da se ne oholče.

Maslo se zavije najprej v pergamentni papir, potem se zabije v lesen zabojček ali pa se dene v dobro zaprto pločevinasto škatljo ali posodo, tako, da nikakor ne more prodreti ovojne tvarine.

Maslo mora biti v močni in dobro zaprti posodi iz pločevine in če je posoda slaba se mora zabiti še v sod.

Sveže meso in zaklana perutnina se mora pošiljati v košarah, vrečah ali v platno zaviti, da se meso prehitro ne pokvari je dobro če se vsak kos še posebej zavije.

Jajca se pošiljajo v močnih zabojčkih ali košaricah, vložena v žaganje, pleve, senen drob itd., tako, da se drugo drugega ne more dotikati in da se ne morejo premikati.

Brez opreme je dovoljeno pošiljati te predmete: polne kovčge, polne torbe, dobro okovane sode, dobro zabite zabojce, skrinje in škatlje, divjačino, ki več ne krvavi, in sicer vsako žival zase, puške, ki niso nabite, topi orožje, dele strojev, motike in druge take predmete, a samo če je pošiljka iz enega samega kosa in če se vrednost pošiljke označi z manj ko 600 dinarji. Tudi več takih predmetov, n. pr. košare drugo v drugi, se lahko pošlje kot e sam paket, če so medseboj z žico ali vrvice dobro zvezani in če so konci poveže prepečateni z voskom ali s svincem tako, da ne more zmanikati ne ena reč, ne da bi se to takoj opazilo. Paketi z vrednostjo 600 dinarjev in več morajo biti vedno zaviti in zapečateni.

Če so v paketu tekočine ali kake krlhe stvari, se mora na paket narisati steklenica.

Denar v gotovini ali dragocenosti naj se ne devajo z drugimi rečmi v pakete, zakaj če se denar ali dragocenosti izgubijo, se ne izplača za nje nobena odškodnina.

V papir zaviti paketi, katerih vrednost je označena z manj ko 600 dinarji, morajo biti povezani z vrvice brez vozlov.

Konci vrvice morajo biti zapečateni z voskom, s svincem ali kako vinjeto. Če se vžije paket v kako tkanino, se mora po šivu napraviti toliko pečatov, kolikor jih je potreba, da je vsebina popolnoma varna pred tujo roko.

Pečatov pa na takih paketih ni potreba, če je vsebina iz enega samega kosa ali če je iz več kosov, da bi se vsak kos posebej ne mogel porabiti, tudi jih ni potreba na pošiljkah, katere trgovci po navadi ne zavijajo.

Pakete je treba pečatiti z dobrim in trpežnim pečatnim voskom kakršnekoli barve. Vsak pečat mora

biti razločen. Za pečenje paketa se sme uporabiti samo en pečatnik in pečatni vosek ene vrste. Rabiti se sme samo pečatnik v katerega je vrezano kako ime, začetne črke katerega imena, ali pa naslov katerega zavoda, tvrdke ali oblasti. Kaki drugi predmeti se ne smejo uporabljati za pečatnike.

Naslov paketa mora biti zapisan razločno in natančno tako, da se paket brez spremnice lahko dostavi. Če le mogoče naj se napravi naslov na zavojni tvarini, če pa zavojna tvarina ni zato pripravna, naj se napiše na kos močnejšega papirja, ki naj se prilepi, če je paket povezan, pod in sicer tako, da je papir čez in čez dobro prilepljen. Lahko pa se napiše tudi na kos lepenke, kože, pločevine ali na deščico, ki naj se pričvrsti na paket. Oba konca vrvice, na kateri visi naslov, se pritrdita s pečatom, svincem ali z vinjeto na drugo stran naslova.

Pri rečeh, ki se rade pokvari, je treba napisati na paket in pa na spremnico »Se rado pokvari« in to z barvnim svinčnikom podčrtati.

Dobro je če se dene v paket na kosu papirja napisan natančni naslov paketa in naslov pošiljatelja.

Na paket se ne sme napisati nič drugega ko samo naslov in opombe, ki opozarjajo pošto kako naj se s paketom na potu in pri dostavi ravna.

Dobro je tudi če napiše pošiljatelj na paket svoj natančni naslov ali pa če pritisne nanj pečat s svojim naslovom na tak prostor, da se naslov pošiljatelja ne more zamenjati z naslovom naslovnika.

Če se hoče že rabljena zavojna tvarina, škatlja, zaboj itd. v drugič uporabiti, je treba prejšnji naslov, prejšnje službene beležke in nalepne listke stran vzeti ali izbrisati, tako, da se ne vidijo več.

Paketi, katerih vrednost je označena s 600 dinarji in več, morajo biti glede na vrsto in vrednost blaga dobro opremljeni in zadosno zapečateni. Pečati morajo biti tam, kjer se konci zavojne tvarine stikajo in sicer pri zabojih, kjer se stikajo deske. Če so paketi povezani z vrvice, ne sme biti nobenih vozlov, a oba konca vrvice je treba stisniti in zapečatiti z voskom ali s svincem.

Kreditni denar - pomoč proti pomanjkanju gotovine.

Ne samo pri nas, ko se prav za prav vadimo šele hoditi na svojih nogah in še do dobra niti shodili nismo, tudi drugod je preživljala in še preživlja industrija, trgovina in obrt težke dneve radi pomanjkanja gotovine. Lahko bi se tu navedlo predvsem Zedinjene države Severne Amerike, kjer sta prebolela vsled

istega vzroka ravno industrija in trgovina še dokaj težko krizo. Posledica te krize je pa ostala trajno in še danes ne potrebujeta tam industrija in trgovina mnogo gotovine, dasiravno sta obe panogi razvite v taki meri, kakor nikjer drugje — izvzemši morda v Angliji.

Tudi gotovina, ki je pri nas v obtočku, bi lahko zadostovala mnogo večjim potrebam, kakor zadostuje to danes, posebno, ker se obtok itak zmerno veča. Tako se je obtok bankovcev Narodne banke koncem aprila povečal za 38,917.000 Din na višino 5.459,172.000 Din. Zahtevi, da pa izda Narodna banka v promet še več papirnatega denarja, se popolnoma pravilno protivi finančni minister, ako hoče vzdržati vrednost dinarja.

Najbolj uspešen plačilen nadomestek za gotovino pa je danes ček — in sicer bančni ček ter poštini ček. Pomen in praktično vrednost čekovnega poslovanja se je pojasnevala že v posebnih člankih v T. L. Skrajna potreba današnjega trgovca in industrijalca je, da se v mnogo izdatnejši meri poslužujeta prav obeh vrst čekov, ker se spopolnjujeta tako, da pride s pomočjo čekovnega prometa v poštev vsak poljubni interesent v vsakem poljubnem kraju širom naše države.

Vsak praktičen trgovec, obrtnik ali industrijalec bodi torej računimečnik pri čekovnem uradu in principoma naj iztirjava vse svoje zahtevke s čekovnimi položnicami. S tem se njegova imovina zvišuje in je na razpolago za druge obveznosti. Razpoložljivi del preostanka pa preodkajze svoji banki, kjer se mu bolje obrestuje in ima obenem tudi tam večjo imovino na razpolago.

Tu pa je predvsem potrebno, da tudi banke in bančni zavodi poenostavijo čekovni promet in se zedinijo v enotnem ter v enostavnem poslovanju, ker dosežanji zistem je nezmožen, da bi v velikem obsegu nadomestil plačilo v gotovini.

Kakor imajo v Ameriki upeljan čekovni promet, ne plačujejo banke lastnikom računov nobenih obresti. Izvzele so le visoke vloge, katerih se tiče poseben dogovor. Vsled tega pa tudi ne računijo nobenih stroškov in ne provizije. Banke izplačujejo čeke brez obvestila in se izplačilo tudi stranki sami ne sporoča, ker se izplačani, oz. obračunjeni čeki vračajo mesečno lastniku računa v pregled s svojimi knjižbami.

Čeke honorira in izplača vsaka banka poznani osebi, ako so tudi izstavljeni na drugo banko. V svrhu, da se zneski ne morejo zlorabiti, se vsekaj s posebno pripravo v ček. kih možnost kontrole s kontrolnimi številkami ob desnem robu čeka, ki se ali črtajo ali pa režejo odgovar-

jajoče čekovnemu znesku. Podpis na čeku pa mora itak banka preizkusiti za svojega komitenta.

Na čekovnem računu naložen denar ne vodi v trgovskih knjigah kakor v banki naložen denar, ampak kot gotovino v blagajni. (Primerjaj: bankovec ali pa istovrednostni ček!) Prejemnik čeka se navadno tudi ne informira pri banki, na katero se glasi ček, če ima izdajatelj dovelj gotovine, razven v sumljivih slučajih.

V takem slučaju si pusti imetnik ček od banke potrditi (certificirati), ne dvigne pa čeka, ampak ga vloži v svojo banko, katerega mu ga knjiži v dobro — likom bi vplačal isti znesek v gotovem denarju.

Ko bi se banke otresle svojega konservativnega postojanja, da mora biti najprej ugotovljeno za vsak ček, ako je še tako nizek, ali ima izdajatelj tudi potrebno kritje, bi postal tudi pri nas ček radi naglosti in prikladnosti poslovanja, kaj hitro popularen in se vsesplošno udomačil. Seveda bi pa na drugi strani morala naša zakonodaja zaščititi čekovno poslovanje s posebnimi zakoni, ki bi z občutnimi zapornimi kaznimi varovali ček pred goljufivo zlorabo eventualno z potrebno preuredbo avstrijskega čekovnega zakona iz leta 1906.

Strah pred čekom bi na ta način odpadel tako s strani bank, kakor tudi s strani interesentov.

Zaupanje v ček bi moralo narasti do tiste mere, kakor ga ima vsak do bankovca, ki ga izda država sama ali po njenem nalogu naša Narodna banka. Potrebna bi bila v ta namen torej splošna propaganda v tem smislu tako iz strani trgovskih in industrijskih institucij — predvsem »Trgovskih gremijev«, kakor tudi potom strokovnega in gospodarskega časopisa. Ravnotako bi pa bila naloga bank, da bi s podukom prišle v najširšo javnost in pomagale vzgojiti ne samo pridobitne kroge, ampak tudi malega zasebnika, delavca, uradnika in kmeta.

Ako bomo prišli tako daleč, da bode ta uradnik in delavec prejema svojo plačo s čekom, ta dva plačala trgovcu svojo mesečno potrebo tudi s čekom, da bode kmet prodal svojega volička za ček in pri trgovcu za isti ček dobil zopet potrebno robo itd. — denar pa bo ostal v bankah, da bodo lahko razpolagale z njim, kar bi drugače ne mogle, potem bodo banke tudi industriji in trgovini dale lahko na razpolago potrebno gotovino, da operirata z njo, v kolikor ne moreta delovati s čeki. Na tak način bi se razvoj trgovine in industrije vršil na podlagi le majhne gotovine v primeri z današnjimi velikanskimi svotami, ker bi ena in ista gotovina služila istočasno ne-

LISTEK.

Gustav Freytag.

Dati - Imeti.

(Nadaljevanje.)

Razumni jurist mu je nujno svetoval, naj nikar ne misli na tak dobiček, ker ni nikakega upanja, da bi mogel kupiti hipoteko za manjšo svoto, kot se glasi nominale. Ravno ta nasvet pa je plemenitaša še bolj udril v sklepu, da se bo ravnal pri kupovanju hipoteke po svoji lastni razsodnosti.

Nekoliko dni na to se je javil pri baronu močen, velik mož, rdečega, svetlega obraza, nekli gospod Pinkus iz glavnega mesta. Itzigovega hišnega gospodarja so peljali v baronovo pisarno, kjer je pričel na vso moč opravičevati svoj prihod. Slišal da je, da želi milostni gospod naložiti denar; v to svrhu da ve on za izvršno, popolnoma varno in pa zelo priporočljivo hipoteko. Glasi se na neko veleposestvo v sosednji provinci, last bogatega grofa Zaminskyja, ki biva v inozemstvu. Svota znaša štiridesetstisoč tolarjev. — Posest, na katero se glasi hipoteka, ima vse mogoče prednosti; obstoji

iz treh ali štirih posestev, poleg njih se nahaja gozd, ki meri dvatisoč oralov. Štiri vasi so obvezane delati tlako, in sto krajev plačuje odkupnino v gotovini. Ta hipoteka štiridesetstisoč tolarjev je vključena takoj za prvimi stotisočimi. Za njo je še pet ali šest manjših. Hipoteko ima začasno v posesti grof Zaminsky sam in jo je prepustil v prodajo svojemu poslovodju. In, kot je Pinkus skrivnostno namignil, bi bilo ta izvršni instrument mogoče dobiti za devdeset odstotkov, torej za šestintridesetstisoč tolarjev. — Malo nepriljavno je sicer ker leži posestvo v tuji provinci, toda oddaljeno je od meje komaj par kilometrov, in bližnje mesto je zvezano s svetom z veliko cesto. — Vsekakor ni zamuditi take priložnosti, in Pinkus da zaupa to skrivnost plemenitašu le vsled tega, ker ga pozna kot izvršnega moža in dobrega gospodarja.

Baron je pri tej pohvali ohranil svoje dostojanstveno vedenje, kot se je pač spodobilo zanj. Pred odhodom je potegnil Pinkus iz žepa debel zvezek spisov, ki so vsebovali vse, kar je že prej ustmeno povedal, ter jih zaupno položil pred plemenitaša. Iz njih naj se prepriča o resničnosti vseh podatkov.

Prihodnjega jutra se je baron odpeljal z dokumenti k svojemu pravniku ter ga prosil, naj jih pregleda in dožene, kaj je na celi stvari. Sam pa se je odpravil v Ehrenthalovo stanovanje.

Ehrenthala je očitno presenetila čast, ki ga je doletela. Bliskoma je odložil svojo domačo haljo in povabil plemenitaša, naj na vsak način zajtrkuje pri njem, česar mu ta tudi ni odrekel. Peljal ga je v obedovalnico, kjer je plemenitaš s skrito veselostjo ogledoval pisano opravo, neokusno barvane zavese, rdeče prevlečeno zofo, nesnažna fla in številne oljate slike po stenah, ki so bile kupljene najbrž kje na starini. Čez nekoliko časa je vstopila tudi lepa Rozalija, s črnimi kodri, v sumeči svileni obleki, napravila globok poklon ter prisedla k mizi. Baronu je bilo v veliko zabavo, ko je opazoval, kako zelo se razlikuje prisiljeni hčerkin ponos od prilizljivega očetovega obnašanja; na tihiem se je veselil, kako bo baronica in Leonori opisoval zvečer to čudovito mešanico razkošja in neokretnosti. Naslonil se je na naslonjač ter s prijaznim smehljajem pogledal na trgovca. Gospod Ehrenthal mu je sedel nasproti, in tudi njegov obraz se

je smehljaj. Ko je napravil plemenitaš lepi hčerki par vpludnih poklonov, je končno dejal gospodarju: »Ali poznate, dragi Ehrenthal, nekega gospoda Pinkusa?«

Ko je hčerka začutila, da se bo zasakal pogovor na kupčijske zadeve, je takoj izginila, in oče se je popravil na svojem stolu. »Da, poznam ga,« je hladno odvrnil. »Spada med male, neznatne trgovce, menim pa, da je pošten mož.«

»Ali ste temu gospodu kaj povedali o moji želji, da bi rad kupil kako hipoteko?« je dalje vprašal plemenitaš.

»Kaj naj bi mu pripovedoval?« je odgovoril Ehrenthal. »Če je bil pri vas radi hipoteke,« je nadaljeval, majaje z glavo, »tedaj je zvedel za to od katerega drugega trgovca, s katerim sem jaz o tem govoril. Pinkus je majhen mož in kako bi mogel on preskrbeti vam kako hipoteko?« Pri teh besedah je napravil z roko primerno kretnjo, ki naj bi značila, kako majhen je Pinkus, in dvignil nato oči proti nebu, češ, v kaki neizmerni višini plava baron nad njim.

(Dalje prih.)

ležena na podjelju s 40%, bolgarski zasebni interesenlj s 20%, češkoslovaška republika pa s 40%. Kakor se čuje, bo imela družba svoj sedež v Ruščuku.

Denarstvo.

Narodna banka daje čke za valute v polnem znesku. Generalni inšpektorat finančnega ministrstva objavlja odredbo finančnega ministrstva, po kateri Narodna banka in njene podružnice do nadaljnjega sprejemajo tuje valute in izdajajo po rešenju 12.010 z dne 27. februarja 1922 za nje čke in sicer v polnem znesku po odbitku stroškov po letki 4. omenjene odredbe. Doslej je Narodna banka izdajala čke samo za dve tretjini prodanih valut.

Cena zlata in srebra v Nemčiji. Nemška državna banka je kupovala v času od 28. majnika do 3. junija zlatnike po 20 mark h 200.000 markami v papirju. Srebro se je plačevalo s 4000kralno nominalno vrednostjo.

Kmetijstvo.

Živinorejska anketa. Pod predsedstvom velikega župana dr. Lukana se je vršila v ponedeljek pri oddelku za kmetijstvo v Ljubljani anketa, ki je imela v sporedu vprašanje o preskrbi potrebnih plemenjakov in organizacijo živinorejskih odsekov. Ankete so se udeležili zastopniki pokrajinske uprave oddelka za kmetijstvo šef Sancin, vladni svetnik Paulin in kmetijski svetnik Rohman (kot referent), zastopnika Kmetijske družbe podpredsednik prof. Jarc in tajnik inž. Lah in zastopnik Zadružne zveze dr. Basaj.

Sadna letina v Slovenskih gorah je letos popolnoma odrekla. Ne bo ne jabolk ne hrušk in tudi črešenj ni nič. Le vinogradi do slej lepo kažejo. Niso pa tako zelo polni kakor lani. Zadovoljivi so tudi travniki, na katerih so že pričeli s košnjo. Na mariborskem trgu že prodajajo seno po 500 K g.

Rezultat žetve v Romuniji je bil leta 1922 sledeč: pšenica 250.400 vag., ječmen 23.180 vag., rž 204.108 vag., oves 133.640 vag., koroza 294.780 vagonov.

Dobava, prodaja.

Dobava mila. Pri ravneljstvu državnih železnic v Subolici se bo vršila dne 19. junija t. l. ofertalna licitacija glede dobave 1000 kg kalijevega mila. Predmetni oglaš je v pisarni trgovske in obrtniške zbornice v Ljubljani interesentom na vpogled.

Dobav opeke. Pri ravneljstvu državnih železnic v Subolici se bo vršila dne 21. junija t. l. ofertalna licitacija glede

dobave razne opeke. Predmetni oglaš je v pisarni trgovske in obrtniške zbornice v Ljubljani interesentom na vpogled.

Dobava jermenov in drugih usnjarskih izdelkov. Pri upravi državnih monopolov v Beogradu se bo vršila dne 19. junija t. l. ofertalna licitacija glede dobave jermenov in drugih usnjarskih izdelkov. Predmetni oglaš z natančnimi podatki je v pisarni trgovske in obrtniške zbornice v Ljubljani interesentom na vpogled.

Dobava polnih avtomobilskih gumijev za kamione. Pri upravi državnih monopolov v Beogradu se bo vršila dne 21. junija t. l. ofertalna licitacija glede dobave 150 komadov polnih avtomobilskih gumijev za kamione. Predmetni oglaš je z natančnejšimi podatki v pisarni trgovske in obrtniške zbornice v Ljubljani interesentom na vpogled.

Iz naših organizacij.

Gremij trgovcev za politični okraj Brežice vabi na občni zbor, ki se vrši v četrtek dne 28. junija (Vidov dan) t. l. ob 10. uri dopoldne v Narodnem domu. Dnevni red: 1. Poročilo tajništva, 2. poročilo blagajnika, 3. pregled in odobrenje računa za leto 1922, 4. proračun za leto 1923, 5. predlogi in 6. slučajnosti. — V slučaju nezadostne udeležbe vrši se zborovanje 1 uro pozneje ob vsakem številu članov (§ 16. pravil).

Razno.

Nova nemška reperacijska ponudba. Nemška vlada je izročila vladam v Londonu, Rimu, Parizu, Washingtonu in Tokiju novo v obliki memorandumu stilizirano tolo glede plačevanja vojne odškodnine v kateri naglašja, da je vprašanje nemške plačilne možnosti v prvi vrsti vprašanje gospodarskih dejstev, o katerih so mnenja lahko zelo različna. Nemčija poudarja, da je v današnjih razmerah zelo težko priti do sigurnih cenitev, in za to je nemška vlada pripravljena podvreči se odločitvi nepristranske inštanice. Tej inštanici je Nemčija pripravljena dati na razpolago vse podatke v državnem finančnem položaju in o privatnih gospodarskih razmerah v Nemčiji. Nemčija namerava zaključiti veliko mednarodno posojilo, da bi zaveznikom lahko izplačala gotove svote. Dokler pa ni posojilo izvršeno, je Nemčija pripravljena na izplačila letnih obrokov. Ker zavezniki smatrajo za važno vprašanje jamstev, nudi Nemčija sledeča jamstva: a) Državne železnice z vsemi svojimi napravami se izločijo iz

splošnega državnega premoženja in naj tvorijo premoženjski predmet zase, čegar dohodke in troške nadzoruje lasna oblast, ločeno od splošne državne uprave. — Samostojna uprava železnice izdaja obligacije vrednosti 10 milijard zlatih mark, ki se knjižijo kot posebno premoženje in ki se obrestujejo od 1. julija leta 1927. dalje po 5 procentov. Tako bi bilo zagotovljeno izplačilo letnih 500 milijonov zlatih mark. b) Za plačevanje nadaljnjih 500 milijonov zlatih mark letno bi pritegnila nemška vlada vse banke, vsa industrijska podjetja in vse kmete tako, da jih zadolži za 10 milijard zlatih mark in ta dolg se hipo-lekarno vknjiži. Obresti v znesku 500 milijonov zlatih mark bi pobirala ali država skupno z ostalimi davki vred, ali pa bi jih plačevali zadolženci direktno. c) Kot tretje jamstvo je Nemčija pripravljena zastaviti dohodke od carine in davek na žganje, čaj itd. Samo davek na žganje je nesel pred vojno 800 milijonov zlatih mark letno, ki se je sedaj, po izgubi raznih dežel, sicer znižal okroglo za 25 procentov, ki bo pa gotovo v kratkem dosegel zopet staro višino. — Končno ponavlja Nemčija svoj predlog, naj se skliče posebna konferenca zaveznikov, da sklepa o novi nemški ponudbi.

Nemška indeksna številka za življenske potrebščine znaša av maju povprečno 36.16 proti 25.54 v mesecu aprilu.

Smrtna kazen na valutne spekulacije v Rusiji. Sovjetska vlada je odredila, da se bodo vse valutne spekulacije kaznovala s smrtjo. Vsled tega je ustavljen ves borzni promet.

Tržna poročila.

Zagrebski žitni trg (7. t. m.) Poslavno vojvodinska poslaja: pšenica 76—77 kg 410—430, koroza žolla 255—265, bela 270—290, ječmen za pivovarne 320 do 330, oves 285—290, fižol 450—600, moka »0« 650—675, »2« 625—650, »6« 600 do 625, za krmo 200—205, ržena 475 do 500, otrobi drobni 150—160, debeli 200—220. Tendence neizpremenjeno mirna, slaba.

Novosadska blagovna borza (7. t. m.) Pšenica: baška, 77—78 kg, 2—3 odst., 45 vagona 430—432.5. Ječmen: baški, 66 kg, 1 vagon 287.5. Oves: baški, ponudba 285. Turščica: baška, 28 vagonov 253.25—247.50; baška 2 odst. defektna povpraševanje 250; baška, okrogla, 2 vagona 255—260. Moka: baška »0«, ponudba 640; »2«, 1 vagon 662.5; »6«, 1 vagon 475. Otrobi: baški (v ju-

tinah vrečah) ponudba 130; isti (v papirnatih) ponudba 125. Tendence neizpremenjena.

Zagrebski sejem (6. t. m.) Dogon živine precejšen. Cene za kg žive teže: voli I. 13.50—15, II. 12—13, bosanski I. 11.62, II. 9.50—11, III. 6.75—8.50, krave I. 12—13, II. 10—11, III. 6.75—8, mlada živina 12.50—13.50, teleta I. 15—16.50, II. 14—14.50, III. 12.50—13.50, svinje debele 23.50—25, II. 22.50—23.50, III. 20 do 21.50. Seno se je tržilo po 100—150 dinarjev, a nova detelja po 125—150 dinarjev za cent. Cene goveji živini so od zadnjega sejma znatno padle.

Dunajska lesna borza (6. t. m.) Zmeren obisk. Ponudba neznatna in tudi povpraševanje se je držalo v ozkih mejah. Zaključek: les za kurjavo mehak, polena, 1922, po 2,900.000 Ka. z Marchegga. Nekalere ponudbe: igličasti jamski les, 10—20 cm, po 200.000 Ka z nižjeavstrijske postaje, mecesnovi oblikovci, 15—22 cm, 4—10 m, po 260 lisoč Ka z nižjeavstrijske postaje, deske iz igličastega lesa, 26 mm, od 18 do 32 cm, po 590.000 Ka z Dunaja, hrastovi oblikovci od 30 cm naprej, po 550 lisoč Ka z nižjeavstrijske postaje, les za kurjavo, trd, suh, polena 3,500.000 Ka z Dunaja.

ZALOGA PRI
I. C. KOTAR, Ljubljana.

gumijevе pete in gumijevi podplati so se
pocenili!

TONEJC & ROZMAN, MARIBOR.

Tomaževa žlindra, kalijeva sol, kajnit, koks za kovače ter livarne, bencin in amerikanski petrolej vedno v zalogi.

Čilski soliter,
žveplo in modra galica.

Franc Erjavec

pri „ZLATI LOPATI“

trgovina z železnino
in cementom

Ljubljana, Valvazorjev trg 7

preje Hammerschmidt (Mühlisen)
nasproti križanske cerkve.

Gradbeno podjetje
Ing. Dukić in drug
= Ljubljana =
Bohoričeva ulica 24

Priporočamo:

JOSIP PETELINC

Ljubljana, Sv. Petra nasip 7
Najboljši šivalni stroji v vseh opre-
mah Gritzner, Kaiser, Adler za ro-
binsko in obrtno rabo, islotam igle,
olje ter vse posamezne dele za vse
sisteme. Na veliko in malo!

Posetnice

izvršuje Tiskarna Merkur v Ljubljani
Simon Gregorčičeva ulica.

Underwood najboljši ameri-
kanski pisalni
stroj sedanjosti!

Opalograph

razmnoževalni aparat,
razmnožuje strojno in
ročno pisavo potom ne-
izrabljive steklene plošče

Glavno zastopstvo za Jugoslavijo

The Rex Co. Ljubljana, Gradišče 10.
Moderno vrejena popravilnica vseh pisal. strojev.

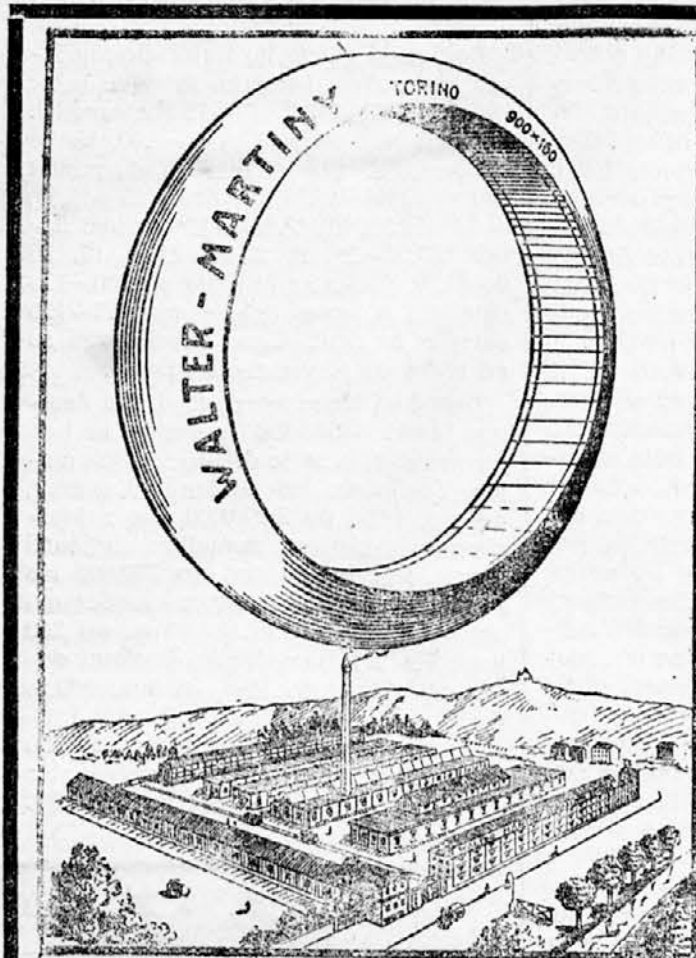
Originalno, zajamčeno pristno

ERENYI DIANA francosko žganje

male steklenice, zaboji po 100 steklenic
srednje steklenice, zaboji po 50 steklenic
velike steklenice, zaboji po 25 steklenic

po originalnih tovarniških cenah, originalni tovarniški po-
pust — je stalno na zalogi pri

FRANC GULDA — MARIBOR.

„Svetla“

Telefon št. 588.

d. d.

LJUBLJANA

CENTRALA:

RIMSKA CESTA 2

HILŠERJEVA ULICA 5

PODRUŽNICE:

DUNAJSKA CESTA 20

MESTNI TRG 25

Maribor

Zagreb

Beograd

TOVARNIŠKA ZALOGA POLNOGUMIJASTIH OBROČEV,
pnevmatike in vsake vrste tehniških gumijevih cevi, auto-delov
in vsakovrstnega auto-materijala.

Na razpolago

STISKALNICA za montiranje polnogumijastih obročev.

VELIKA ZALOGA ELEKTRO-MATERIJALA.

Zastopstvo svetovnih tovarn.

Solidna in točna postrežba.

Cene brez konkurence.

AVTO

bencin, pnevmatika, olje, masl, vsa
popravila in vožnja. Le prvovrstno
blago in delo po solidnih cenah nudimo.
Jugo-Avto, d. z. o. z. v Ljubljani.

AVTO:
MATERIAL

VSAKO-
VRSTNI
KROGLJIČNA:
LEŽIŠČA
SPECIJALITETE
NOVOSTI
J. GOREC
LJUBLJANA
PALAČA LJ. KRED. BK.

Prodaja

lesnega industrijskega podjetja „Vintgar“ d. z. o. z.
Gorje pri Bledu.

Z ozirom na družinske razmere in preveliko zaposlenost pri drugih podjetjih prodaja podpisana lastnika tvrdke „Vintgar“ svoje dobro vpeljano podjetje, sestojče iz tovarniških, pisarniških in gospodarskih poslopij, iz restavracije „Vintgar“ ter gozdov, travnikov in njiv. — Eventuelno je samo en delež izmed obeh enakih deležev na prodaj. Prodajni pogoji, seznam vseh aktiv in pasiv je interesentom v družbeni pisarni v Vintgarju, pošta Gorje pri Bledu, na vpogled. Ponudbe se sprejemajo do 5. julija t. l. Vintgar, p. Gorje pri Bledu, dne 2. junija 1923.

Franc Golob, Anton Jelenc, lastnika.

Industriji
Trgovci oglašajte v „Trgovskem listu“!

Na veliko in malo!

Priporočamo: galanterijo, nogavice, polrebščine za čevljarje, sedlarje, rinčice, podloge (belgier), nadalje polrebščine za krojače in šivilje, gume, sukanec, vezenine, svilo, tehnične decimalne in balančne najceneje pri

JOSIP PETELINC

Ljubljana, Sv. Petra nasip 7.

IVAN ZAKOTNIK

Telefon št. 379.

mestni tesarski mojster

Telefon št. 379.

LJUBLJANA, Dunajska cesta 46.

Vsakovrstna tesarska dela, kakor: moderne lesene stavbe, ostrešja za palače, hiše, vile, tovarne, cerkve in zvonike; stropi, razna tla, stopnice, ledenice, paviljoni, verande, lesene ograje itd.

Gradba lesenih mostov, jezov in mlinov.

Parna žaga.

Tovarna furnirja.

Ljubljanska kreditna banka v Ljubljani.

Poziv k subskripciji novih delnic XIII. emisije.

Od občnega zbora delničarjev dne 6. maja t. l. k temu pooblaščenim upravni svet Ljubljanske kreditne banke provaja na podlagi odobrenja Ministrstva za trgovino in industrijo z dne 7. novembra 1920, VI, št. 3199, zvišanje delniške glavnice

od 20.000.000 na 25.000.000 dinarjev

z izdajo

50.000 novih delnic po Din 100.— nom.

pod sledečimi pogoji:

1. Dosedanjim delničarjem se ponudi 40.000 delnic v nominalnem iznosu 4.000.000.— dinarjev tako, da smejo optirati na vsakih pet starih eno novo po tečaju Din 175.— tel quel. V izvrševanju opcije morajo predložiti delničarji stare delnice brez kuponskih pol na blagajnah nižje navedenih mest k prekolokovanju. Inozemskim delničarjem, ki ne stanujejo v enem subskripcijskih mest, ni treba vpošiljati delnic, temveč morajo le točno naznaniti njihove številke in jih na morebitno zahtevo predložiti v prekolokovanje mestu, ki se jim bo naznanilo. Odlomki izpod 5 delnic se ne upoštevajo.

2. Novim reflektantom se ponudi 10.000 delnic v nominalnem iznosu Din 1.000.000.— in vse od dosedanjih delničarjev nevpisane delnice po kurzu Din 215.— tel quel za delnico.

3. Protivrednost vseh subskribiranih delnic je vplačljiva naenkrat takoj ob subskripciji.

4. Potrdila o vplačilu se morajo skrbno shraniti.

5. Vse nove delnice so deležne dobička za celo tekoče leto in imajo kupon za leto 1923.

6. Subskripcija traja od 10. junija do 25. junija 1923.

7. Kol subskripcijska mesta so določene:

Ljubljanska kreditna banka v Ljubljani in njene podružnice v Brežicah, Celju, Gorici, Kranju, Mariboru, Metkoviću, Novem Sadu, Pljuju, Sarajevu, Splitu in Trstu;

Hrvatsko-slavonska zemaljska hipotekarna banka v Zagrebu;

Beogradska ujedinjena banka v Beogradu;

Živnostenska banka, filijalka Wien, Wiener Bank Verein, Wien in živnostenska banka v Pragi.

8. Dodelitev neoptiranih delnic je pridržana upravnemu svetu in se izvrši kar najhitreje; za nedodeljene delnice se vplačani denar vrne najpozneje do 31. julija t. l.

9. Izročitev novih delnic se bo vršila proti vrnitvi subskripcijskih potrdil do konca tekočega leta.

10. Uspeh gornje subskripcije je zajamčen po posebnem garančnem sindikatu.

V LJUBLJANI, dne 1. junija 1923.

Upravni svet.

štejim gospodarjem. Potem bi ne ležalo po raznih blagajnah mrtvega denarja, ki tvori skupno mrtve milijone, ampak ti milijoni bi živeli in bili vir novih podjetij, pa tudi vir našega narodnega blagostanja.

I. Mohorič.

Stanje trgovskega strokovnega in nadaljevalnega šolstva v Sloveniji.

(Nadaljevanje.)

Ljutomerski okraj ima po izkazu oddelka ministrstva za trgovino obrtno-nadaljevalno šolo v Ljutomeru, katere vzdrževanje stane 4890 Din. Sodni okraj Gornja Radgona je brez nadaljevalne šole.

V logaškem političnem okraju, kjer je vsega skupaj 23 trgovskih učencev, se nahajajo obrtno-nadaljevalne šole v Cerknici, Logatcu in Zireh. Proračun Cirkniške šole znaša 1700, Logaške 4270 in Zirovske pa 8000 Din.

V Kranjskem političnem okraju se nahajate izven gremijalne šole v Kranju še obrtno-nadaljevalni šoli v Trzinu (proračun 7625 Din) in pa v Skofji Loki (proračun 5160 Din).

V litijskem okraju imamo obrtno-nadaljevalno šolo v Šmartnem pri Liji (proračun 6990 Din).

9. Finance trgovskih nadaljevalnih šol.

Kakor vidimo so finance trgovsko-nadaljevalnih šol, sedaj ko se jim je popolnoma odbila prej običajna dvetretjinska državna podpora, zelo različne. Gremiji nosijo pretežno del vzdrževalnih stroškov, del krija pa se dobi od šolnine, ki je z ozirom na krajevne razmere različno visoka. Ostali krajevni faktorji prispevajo tudi zelo neenako. Sistem tu ni in vsled tega so finance in je s tem cela šola vsako leto opetovano v negotovem položaju glede obstoja in neprestanih zadregah glede denarja.

Odtegnitev državne podpore nadaljevalnim šolam z motivacijo, da naj trgovci sami vzdržujejo svoje šole, je le preenostavna. Država ima napram trgovstvu najmanj iste dolžnosti kakor napram drugim pridobitnim krogom, obrtništvu in kmetijstvu in ni dopustno, da bi onim, iz katerih delavnosti in podjetnosti črpa glavni vir svojih dohodkov, odrekala podporo pri nadaljevalnem pouku.

Nejevolja trgovskih krogov, ki je nastala vsled ukinitve kredita za subvencioniranje šol, je zelo velika. Nadaljevalne šole so važna in potrebna inštitucija. Lani je obstojalo še 14 trgovskih nadaljevalnih šol, letos je padlo število na 7, ki so se vzdržale s požrtvovanjem gremijev, ki pa z gotovostjo računajo na to, da bo država v letu 1923/24 zopet dovolila dve tretjini subvencije.

Nadaljevalno šolstvo sedaj močno bremeni tudi proračun trgovske zbornice. Zbornica je predlani dovolila večje kredite za podporo nadaljevalnih in strokovnih šol predvsem radi tega, da bi si šole nakupile potrebna učila, ker so bile po večini brez njih.

Jaz tudi mislim, da se je vse to zanemarjanje trgovskega in nadaljevalnega šolstva dogodilo le zato, ker se v ministristvu trgovine in industrije za šolstvo nikdo energično in sistematično ne briga. Namesto, da bi obstojal za naučne svrhe poseben oddelek, pa se to smatra kot privešek h kakemu drugemu referatu. Vsled tega ni glave, ni sistema in ni napredka, marveč samo životarjenje iz zadrege v zadrego.

Oddelek ministristva trgovine in industrije v Ljubljani poroča podrobno v ministristvo o vseh naših željah in s hvalevredno vneto brani naše interese. Kljub temu se ne doseže ničesar. Opozoriti je zato treba naše narodne poslance, posebno one, ki so člani finančnega odbora, da ne dopustijo takih redukcij, kakor so postavke za honorarje za nadure, za izdajo knjig, za kurjavo in razsvetljavo.

Predlani je bilo ministristvo trgovine sklicalo anketo o strokovnem šolstvu na kateri so strokovnjaki podali zanimive referate o stanju šolstva v posameznih pokrajinah s konkretnimi, praktičnimi predlogi in mislili smo, da bo ministristvo izdalo vsaj tam podana poročila in izdelalo nekaj program. Toda zgodilo se ni ničesar in cela anketa se je končala brez uspeha.

(Dalje prihodnjič.)

Jajca so draga, meso je drago

zato uživajte »PEKATETE«, ki so enako redilne, kakor meso. So najcenejše, ker se zelo nakuhajo.

Sedanost in bodočnost naše finančne uprave.

(Predavanje g. dr. K. Šavnika, delegata min. financ v društvu »Soča« dne 19. maja 1923.)

(Konec.)

Neprimerno kvarneje so pa notranje hibe tega sistema in se kažejo posebno v personalijah, tako da se z osebjem različnih strok v stanovskih zadevah, n. pr. glede dopustov, avancementov, deloma različno ravna, kar je proti vsem dobrim administrativnim pravilom, ker naravno vzbuja slabo kri. Kdor količnik pozna pisarniški zrak, zlasti pa magično moč t. zv. čina (ranga), si lahko misli, koliko nejevolje med prizadejimi, neprilik za neposrednega šefa in podobnega se mora povzročiti na ta način. Prave zmešnjave pa lahko nastanejo na legislativnem polju. Dogodilo se je n. pr., da se je delegacija sama čutila obvezano, predlagati zvišanje t. zv. katastrskih prispevkov, ki se plačujejo za izvestne prepise in operate, ker so vsled padca valute daleč zaostale za režijskimi stroški. To zvišanje, ki je bilo možno administrativnim putem, je generalna direkcija katastra tudi promptno izvedla. V isli sapi je pa uvedla še gen. direkcija posrednih poreza horendne takse na nekatere teh operatov, ker ravno delata vsaka popolnoma zase, tako, da imamo danes v tem oziru stvarno in tudi finančno popolnoma neosnovano dvojno obdajenje. Navajam, kar mi ravno prihaja na misel, ker nimam časa, da bi brskal po svojih zapiskih — jasno Vam pa je že iz povedanega, da je v interesu smotrenega poslovanja, da v tem oziru preprečimo. Tipično za našo birokracijo je v obče, da zelo nerada, če smem tako reči, »v paru vozi«, t. j. da ne išče sporazuma, kedar gre za stvar, ki se tiče več resortov. Tu se res dosledno, ali na zelo nepravem mestu ravnamo po pregovoru, da vsak sam za se, Bog pa za vse. Opažam to tudi v Ljubljani in celo pri enem in istem oblastvu — delegacijo ne izvzeto — jasno pa je, da mora vse panoge obsegajoča enotnost, če kje, vladati ravno na najvišjem mestu. Če pa že na nižjih mestih oseba šefa komaj zadostuje za to in je treba še drugih, stvarnih kavele, je docela izključeno, da bi bila oseba ministra zadostna garancija v tem oziru. Tu nam bo zares treba neke spopolnitve v organizaciji, bodi da se gen. direkcije na en ali drug način prisilijo k intenzivnejši negi skupnosti, ali pa ustvari poseben organ, katerega glavna naloga bi bila čuvati enotnost. T. zv. kabinet v te svrhe neglede na to, da je nezadostno zaseden, davno ne zadostuje, že radi tega ne, ker je njegov vpliv na gen. direkcije zelo omejen. Če se ne motim, je bila v ogrskem finančnem ministristvu to naloga državnega tajnika.

Ali tudi temeljita preorientacija v vsem, kar sem do sedaj obravnaval, ne bo zadostovala. Vse to so stvarne predpostavke, ki imajo seveda svoj ogromen pomen — toda koncem koncev so uprava vendarle tisti ljudje, ki jo vrše. Ako v tem oziru pridemo do zadovoljive rešitve, stopijo vsi pojmi centralizacije, specializacije in drugega zelo v ozadje, ker pravo uradništvo

via facti ublaži ostrine in napake vladajočega sistema in instinktivno nagiba k vrlinam nasprotnega. Bodočnost finančne uprave je zato, če ne izključno, vendar pa v veliki meri odvisna od tega, da si ustvarimo našim razmeram in potrebam odgovarjajoče uradništvo. S tem sem se pa dotaknil najkočljivejše točke vsega vprašanja. Misleč nanjo sem se mnogokrat vprašal, ali naj se tu ne ustavim. Vsi pa čutimo, da nekaj ni v redu. Baš iz tega, da se ne potrudimo priti stvari do konca in da se čutimo pri tem ali ženirane po napačni ozirnosti, ki ravno med brati ni na mestu, ali pa takoj preidemo v strupenost in sovražnost — baš iz tega se mi pa zdi, da izvirajo lista nevarna nesporazumljenja, ki zastrupljajo atmosfero in odtujujejo, mesto da bi odkrita beseda zblíževala. Očitati bi mi torej smeli po mojem čutu naravnost nepopolnost, ako ne storim še tega zadnjega koraka.

Našega materijalnega vprašanja se ne bom dotaknil, dasi spada sem in je najtesnejše spojeno z usodo naše uprave v obče, prepuščam je bolj poklicanim rokam. Gre mi za tiste momente idejne in moralne narave, ki — ali je marksistom prav ali ne — v življenju poedincev in narodov niso nič manj važne, v našem vprašanju pa uprav odločilnega pomena.

Kdo smo eni in drugi? Zdi se mi, da zapeljani po prekipeljavem navdušenju ali slepi strasti običajno gremo mimo tega vprašanja in da v prvi vrsti mi Slovenci in Prečani v obče preradi pozabljamo, da smo do pred nedavnim služili v pisarnah države, ki je s Srbijo takorekoč že od padca Obrenovičev živela v sovražnem razmerju, jo že dolgo pred svetovno vojno skušala ekonomično in končno tudi politično upropasti. Ali se Vam res zdi tako neopravičeno, da smo bili zbog le svoje preteklosti sprejeti s političnim nezaupanjem? Zlasti, ako si mislite, da se baš Srbom, kot staremu političnemu rodu, ni bilo ravno lahko uživati v psiho bivšega avstrijskega uradnika, bodi tistega, ki je bil baje samo uradnik in nič drugega, torej nekaj birokratični lancneht, bodi tistega, ki je hotel biti dober uradnik, a ne pozabiti svojega slovanskega izvora. Saj smo vendar vsi že pred vojno čutili lažnivost prve konstrukcije pri večini naših nemških tovarišev, pri sebi pa nendaravnost druge, ki je res tudi takoj razpadla v nič, ko je počil prvi strel, in so eni stopili v vrste konspirantov, drugi prisiljeni po razmerah, tretji pa še iz prirojenega in privzgojenega čuta dolžnosti, ki je tudi etična vrednota, ostali na svojih mestih ter s telesom tukaj, z dušo in srcem tam, vršili svojo dolžnost. V tem je bila ravno naša individualna in narodna tragika, ki se je za neprizadetega tujca morala uprav groteskno izražati ob znanih učinkih vesti o avstrijskih zmagah in srbskih porazih. Vse to so pa komplicirani problemi, ki jih tudi Francoz, Lah in drugi narodi z lastno državnostjo in lastno politično zgodovino le težko razumejo. Zaradi tega iz njih ne izvajam nobenih konsekvenc, kakor gotovo so bila ona štiri leta zame in za Vas doba največje moralne muke, katere bi za nobeno ceno ne hotel še enkrat preživeti. Bilo je torej na nas, da premagamo nezaupanje in si zaslužimo zaupanje, in vedeti smo morali, da to ne gre čez noč, tem manj, ker je znano, kakšne rane so sekali tisti, ki so nastopali v našem imenu. Od prvega trenutka pa je bila naša najiskrenejša želja, da zgine ona žalostna senca in da nas objame topli žarek bratstva. Ta želja je bila tako iskrena, da čutimo kot največji neuspeh, kadar vidimo, da še vedno ni čisto izpolnjena. Če pa rabimo še kako legitimacijo za njeno odkritosrčnost, je ta legitimacija — mislim — naše gotovo pomanjkljivo ali pošteno delo. Komu velja? Nam? Našemu žepu? Naši časti? Ne — edino le celokupnosti.

Morda smo pri tem nehoje in nevede taktično nekoliko grešili. Iz razvalin Avstrije smo si rešili svoje stanovske posebnosti. Pri tem ne mislim toliko na tisto stanovsko prevzetnost, ki se je v izvestnih zastopnikih stopnjevala do neke specifične c. kr. božanstvenosti in je bila v avstrijskem zraku sicer pojmljiva, a je že tu odbijala — govorim iz spominov svojih mladih let, ko mi je bil uradniški milieu še docela tuj — dočim je morala iti drugim uprav na živce, kolikor se jim ni zdela smešna. Na to lastnost, kakor rečeno, ne mislim, bilo je je v krogih slovenskega uradništva v obče in, če sem prav opazoval, finančnega še posebej vedo malo, ali vsaj neprimerno manj, kakor pri drugih, vsekako jo je pa naša že v zadnja vojna leta segajoča mizerija že davno morala iztrebiti. Ostal nam je pa stanovski čut, stanovska zavednost, dočim stoji naši srbski tovariši v ti točki šele ob začetku razvoja. Če se je pa morala zdeti ta, srbijskemu uradniku doslej popolnoma neznan poteza beograjskim krogom ravno v zvezi z našim komaj prestanim političnim in nacionalnim suženstvom mdvojno nerazumljiva in vplivati nanje, kolikor se je preveč poudarjala, kakor prepotentni nastop lakajja, ki ne čuti gospodove roke — če je pa vse to res, je ravno tako res, da smo v ti točki posebno občutljivi, vedoč, da gre tu ne samo za zadnje, kar je ostalo nam, ampak tudi za prvo, kar si mora srbsko uradništvo priboriti. Služabnik države, da — in kolikor mi pravi trezni preudarek, da moram vlado kot predstaviteljico države istovetiti s to — tudi služabnik vlade, ker se mora sicer začeti anarhija; služabnik torej dá, in sicer do zadnje meje mojih moči in discipline, ki še ni samovolje — suženj ne, dokler imam čisto vest in čiste roke. Vem, da narod črpa svojo moč iz žuljev oratarja, iz delavnosti obrtnika, iz podjetnosti trgovca in industrijalca, in zato sovražim ravno uradniško prevzetnost — vem, da je v tem smislu naše sodelovanje manj produktivno kakor drugo. Kolikor je pa potrebno, se smatraj za enakovredno in enakopravno, in sicer že radi tega, ker je le potem vršim z ljubeznijo, udan mu z vsem svojim bitjem, pripravljen žrtvovati se zanj, in ga ne občutim kot robske verige.

Mnogo bi pripomogel k povoljni ureditvi razvoj jezikovnega vprašanja. Da bi šlo že sedaj vse gladko niti pri nas ni res, in v obče znatno in politično že nevarno meji na frazo. Jezik ni samo občevalno sredstvo, marveč ključ do človeške duše in srca, kot tak pa tem manj poljubno zamenljiv, ker nam odpira vrata v skrivnostni in za to iracionalni svet. Podrobnosti ne sodijo v moje predavanje, opozarjam pa na izredno lepi in trezni uvodnik, ki ga je priobčil g. prof. Pitamic v Novi Evropi od 21. jan. t. l. in ki je zaslužil vso pažnjo, ki je — če se ne motim — pri nas doslej ni imel.

Nič manjšega pomena je pa vprašanje naše vzgoje. V Beogradu prevladuje za finančno službo trgovinska predizobrazba, pri nas — vsaj za vodilna mesta, za ta mi gre v prvi vrsti — akademična. Ne podcenjujem one, prvič ker se brez orientacije vsaj v nekaterih strokah (n. pr. knjigovodstvo) naša služba deloma v obče ne da opravljati, potem pa tudi, ker je načelno važno, da tudi nas nekoliko prešine trgovski duh. V zadnji inštanci zavisi naša vrednost vendar tudi od tega, da znamo hitro čim več in s čim manjšimi stroški zbrati. Priporočal bi to posebno nekaterim gospodom davčne stroke, ki jim vsa radikalna prememba valutnih razmer, kakor radi govore o nji, še vedno ni šla v glavo in ki se še vedno pehajo za kronskimi diferencami, kakor bi šlo za dolarje. Priznam tudi rad, da je Avstrija ilačila pravnike na mesta, kjer so bili potrebni in še večkrat nepotrebnosti in uganjala v tem oziru direktno neodpušten luksuz. Za še večjo napako pa bi smatral, ko bi se

postavili na nasprotno stališče in skušali izrinuti pravnik, za kar je dosti prilike in seveda ne samo s slabo plačo. Trgovinska šola je šola prava gospodarskega dobička — razumem seveda besedo v njenem najboljšem pomenu — in bo, čim boljše je zasnovana in čim boljše je upravljana, tem bolj zadoščala ravno temu namenu, tem globlje pa tudi vplivala na vse mišljenje učenca. Naša služba pa je pri vsi materijelnosti le služba javnega interesa, zanjo ne sme biti merodajen samo rentabilnostni kalkuli, marveč tudi narodnogospodarski dobiček, pred vsem pa pravo in pravica. Ne sme imeti respektu pred polno mošnjo in se ne bati, da jo šele prav navrti, če je treba, tudi bogatino pa ne sme odreči varstva zakona. Poznati mora privatni egoizem in vedeti, da je motor vsega življenja, orientirati se mora v njega potih in sredstvih — ne sme si pa dati zmotiti pogleda po njem, marveč mora imeti pogum in proste roke, da ga zavrne, ako se skuša dvigniti nad solidarnost interesov vsega prebivalstva. Ne zabudi naj v teorijo, ali poznati jo mora, če hoče ostati v zvezi z ostalim svetom in ogromnim delom, ki se je v korist finance opravilo ravno po znanstvenikih. Ne vidim pa druge možnosti, da si človek pridobi vse za to potrebne kvalitete, kakor humanistično šolo in nje krogi: univerzo.

Brez dvoma tudi doktorska diploma ne daje privilegija do primata in ena mojih najljubših skušenj, ki sem jih dobil v Sloveniji, je, da sem spoznal med neakademiki nekaj nad vse odličnih delavcev, ali tako daleč stvar tudi ne sme iti, da bi iz pomikanja diplome nastal privilegij.

V vseh teh vprašanjih, ki sem vam jih razvil, v njih preudarku sine ira et studio, leži bodočnost naše uprave. Sedanja starša generacija ni verjetno, da bi jo še uživala, rekla bo pa lahko, da jo je pripravila, ako razume svojo nalogo. Naj se dobro izteče!

TRBOVELJSKI PREMOG IN DRVA

ima stalno v zalogi vsako množino

Družba „ILIRIJA“, Ljubljana
Kralja Petra trg 8. Telefon št. 226

M. Savič:

Naša industrija in obrti.

(Nadaljevanje.)

V Gornji Radgoni obstoja že od leta 1882 šampanjska in vinska klet Clotar Bouvier, ki producira šampanjec po večini iz vina iz lastnega vinograda. Kupuje tudi vina, ki so izdelana iz črnega burgundca (Pinot noir) belega burgundca in rizlinga. Zemljišče je za produkcijo šampanjskih vin zelo ugodno, samo ako bi vinogradniki gojili one vrste grozdja, ki so za to svrhu pripravne in ako bi umeli vino tudi negovali. Letno se producira okrog 35.000 steklenic. Večina se proda v tuzemstvu. Šampanjec se izdeluje po francoskem načinu in je lastnik vinograda in šampanjske tovarne sam Francoz.

V Puju se nahajajo šampanjske kleti Franca Čučeka & Komp., ki so bile ustanovljene leta 1883 od Baldema Hince in so leta 1920 prešle v roke g. Čuček & Komp., šampanjec se izdeluje iz slovitega belega burgundskega vina iz Slovenije. Letna produkcija znaša 30 do 40.000 steklenic šampanjca.

Šampanjec se prodaja samo v tuzemstvu in izdeluje samo na francoski način.

V Senju bo g. E. Skarpa v kratkem otvoril šampanjsko tovarno iz senjskega vina.

Zares zelo čudno je, da se ne najde nikdo, da bi zgradil v Smederevem tovarno za produkcijo šampanjca iz šmederevskega vina, ki se je v dobi, ko so propadali vinogradi v šampanjiji na francoskem uporabljali poleg vršaskega vina za izdelavo pravega šampanjca. Toda upamo, da česar do sedaj ni bilo, da to še lahko postane.

Poleg šampanjca, ki se producira na naravni francoski način, producira se tudi šampanjec na umetni način, to je, da se falsificira. Naravni način je, da se vzame prvovrstno belo vino, ki se prevre v močnih steklenicah v hladu dobrih kleti in sicer na ta način, da je grlo steklenice obrnjeno navzdol, tako da se vsa gošča prevretna nabere v grlu steklenice. Dobre kleti delajo veliko, kakor so kleti v šampanji, kjer je zemlja sestavljena iz meške krede in so se v njej lahko izkopale dobre in globoke kleti s stalno temperaturo. Ko je vino prevrelo, se na spreten način odstrani zamašek in odlije gošča v steklenico, se prilije malo porcije likerja ter se znova zamaši, nakar je šampanjec gođen za uporabo. Liker mu daje malo slasti in upliva na duh šampanjca.

Umetni šampanjec se imenuje, ako se vzame belo vino ter ga osladi z likerjem in se ga kakor pokalico impregnira z ogljikovo kislino. Takih falsifikatov se pojavlja v trgovini dosi in gredo za tem, da ne plačajo velike občinske in državne irošarine. Proti njim je treba voditi energično borbo in sicer v ime zaščite občinstva pred falsifikati in tudi v svrhu zaščite produkcije naravnega šampanjca, ki predstavlja vrhunec znanja in umetnosti v gojitvi njihove trte in negovanja vina. Ta akcija bi se dala najbolje izpeljati, ako bi se izdal dobri vinski zakoni proti ponarejanju življenskih potrebščin.

Z dosedanjjo produkcijo šampanjca smo dokazali, da imamo na mnogih krajih zelo ugoden teren za produkcijo šampanjskega vina prve vrste, ki bi se poleg kritja domače potrebe lahko porabil za izvoz na debelo v inozemstvo. Da bi se to doseglo, bi bilo treba v onih krajih, ki so se praktično izkazali za ugodne za produkcijo šampanjca, najprvo gojiti one vrste trte, ki so izredno ugodne za izdelavo prvovrstnega šampanjca, v drugi vrsti pa, da se uvede boljši način kletarjenja za vino. To dvoje se da doseči: 1. z intenzivnim delom od strani države in sicer potom šol, tečajev, potnih učiteljev, podpiranja zadrug in zasebnih vzornih kleti in na podobne načine, 2. s tem, da se dovoli, da se velikost posestev vinogradov za tovarne šampanjca ne omeji.

Uspehi, ki so bili doseženi pri produkciji vina za šampanjec bili bi dobrodošli tudi za produkcijo drugih boljših vin.

IV. Pdostrukcija malinovega in češnjevega soka pri nas.

Malinov sok se spravlja po večini po hišah in so producenti soka za prodajo le redki. Maline se redko ma gojijo; marveč se samo nabirajo jagode od divje rastočih malin. — Glede nabiranja stoji najbolje Slovenija, kjer se maline povsod nabirajo, posebno pa na Dolenjskem v Metliki, Dobropolju, Novem mestu, Kočevju, Ljubljani in Mariboru. Med producenti soka je omeniti Srečko Potnika v Ljubljani, Metelkova ulica, ki pridela letno do 100.000 kg malinovega soka in g. Dragotina Hribarja, ki ima tvrdko Schumi & Ko., v Ljubljani. Poleg teh se nahaja veliko število malih producentov malinovega soka za lastno domačo potrebo in za prodajo, ki izdelujejo izvrsten sok, tako da se v Sloveniji lahko povsod dobi pravi malinov sok, kar v drugih krajih naše države ni mogoče. Letošnje leto so maline vsled suše omahnile.

V Bosni so znana mesta za maline v krčevinah posekanih gozdov: 1. Gorazda in Rogatica v vzhodni Bosni, 2. Oštril, Mlinišče in Drvar v privilegiranih gozdnih gozdno-industrijskega podjetja Dobrin-Drvar, kjer se jih dobi v ogromnih množinah na krajih, kjer je bil posekan gozd, ali kjer se je požgalo šumo, 3. v okolici krajev Kladno, Bugojno in Pazarič. Letos so tudi v Bosni maline radi suše omahnile. Naravni malinov sok so producirali: »Pehar« v Alipašinem mostu, v Osjekovcu pri Bosanskem Brodu,

kjer ga pa sedaj ne izdelujejo več ter g. Luka Avram iz Glamoča pri Mliništu na progi Jajce-Drvar, ki ga pa lani ni izdeloval, ker je malina vsled suše omahnila.

V Bosni se da nabirati letno okrog 50 vagonov malin, pa tudi več ako je leto ugodno. G. Luka Avram nabira letno okrog 2 vagona malin in izdela iz tega 12 do 13.000 kg malinovega soka. Bilo bi treba intenzivno agitirati, da se ta koristna stroka dela v Bosni čimbolje vpelje in da se jih čimveč loti izdelovanja tega zdravilnega soka, da bi ga prodajali v Bosni in po celi državi.

Na Hrvaškem in v Slavoniji se nabirajo maline v zagrebški, viroviški, liško-krbavski in varaždinski županiji. Prideluje se tudi v Zagrebu in sicer ga izdeluje lekarna g. Vladko Barulič; v Varaždinu lekarnar g. Josip Jurjevič, med tem ko se v Virovitici, Vukovaru in Ivanjci pri Varaždinu predeluje potom domače industrije. Surov neoslajen sok se je izvažal v Gradec, surove maline iz vasi Sirač in Čulovek v daruvarskem okraju pa so se izvažale na Dunaj. Cela Hrvaška in Slavonija je spravila v trgovino okrog 3 do 4 vagone soka.

V Vojvodini je izdelovalo v Turškem Bečeju sok od domače maline posestvo Géza Rohonczy in ga izvažalo v Budimpešto, v Avstrijo in v Nemčijo.

V Srbiji rastejo maline po planinah Goč, Kopaonik, Jastrebac, Jelica, Perister, na podnožju Sar planine, Bosanja in Zlatarja itd. Na Goču se nabere malin okrog 5.000 kg letno in se jih donasa v Vrnec, kjer delajo gosti iz njih malinov sok. Z Jelice donasajo kmetje maline v Čačak, kjer izdelujejo iz njih mešani sok ter se od produkta nekaj spravi v trgovino. Kmetje s Peristera donasajo maline v Bičoli, kjer se nahajate dve delavnici, ki ste pred svetovno vojno izdelovali sok, ki so ga prodajali v Carigrad. Sedaj pa ne obratujete, ker ste prišli ob kapital. V kačaniškem okraju nabirajo kmetje maline in jih prodajajo surove na postaji Kačanik. Tu bi se dala zasnovati produkcija malinovega soka. Na Bosanju in Zlatarju bi bilo treba nabirati maline ter jih predelovati v sok v Novi Varoši.

V Srbiji se žalibog malinov sok strašno ponareja, da skoro nikjer ne morete dobiti pravega, marveč se prodaja neka brezokusna osladkana in z anilinsko barvo pobarvana tekočina, ki parfimirana z umetnim vonjem malin.

V interesu narodnega zdravja in napredka nabiranja ter rentabilnega gojenja malin, kakor tudi izdelave pravega naravnega malinovega soka, bi bilo treba vse one, ki izdelujejo potvoren sok najstrožje kaznovati. Policija bi morala od časa do časa obiti vse producente malinovega soka, dalje tudi kavarne in lekarnarje, da bi vzela vzorce in jih dala analizirati in potem vsakega ponarejalca najstrožje kaznovala.

(Dalje sledi.)

Izvoz in uvoz.

Novi predpisi o carinjenju izvoznega blaga. Finančno ministrstvo je izdalo nastopne nove predpise: 1. Carina za nepakovane predmete se plača po lastni teži izvoznega blaga; če se blago izvažna v priznanih zavojih, pa po odbitku tare. 2. Priznani zunanji zavoji, ki jih našteva točka 9. predpisov o tati, niso podvrženi carini, tudi v primeri, če bi se drugače kot izvozno blago zacarinili. 3. Eden in isti zavoj ne sme vsebovati več različnih izvoznih predmetov, ki se na podlagi tovarnega lista odpremljajo z železno ali po vodni poti. 4. Izvozni predmeti se morajo prijaviti vedno v kosmati leži in če so predmeti v priznanih zavojih podvrženi carini po teži, bo carinski uradnik odbil taro in izračunal carino po čisti teži. Za predmete v nepriznanih zavojih se računa carina za kosmato težo. Če je zavoj podvržen višji carinski postavki, nego izvozni predmet, se plača carina po carinski postavki za zavojni material. 5. Ako se priznani zavoj ne more uvr-

sliti v nobeno odgovarjajoče merilo za odbijanje tare, se mora leža tare preračunati enako podobnim zavojem pri uvozu. 6. Eventualna pojasnila daje Generalna direkcija carin v Beogradu. Novi predpisi stopijo v veljavo z dnem objave v »Službenih novinah.«

Narodno gospodarske zadeve.

Trgovina.

Polom velike novosadske tvrdke. Novosadska tvrdka Zaharevič in Frušić je prijavila svojo insolenco. Sodišče je uvedlo prisilno poravnavno postopanje. Pasiva znašajo 11 milijonov dinarjev, poravnani predlog se glasi na 30 odst.

Svoboden borzni promet v Budimpešti, ki je bil dosedaj ukinjen, je zopet vpeljan.

Industrija.

Zveza industrij za predelavo mesa se je osnovala te dni v Beogradu. Organiziralo se je 17 najuglednejših naših tvornic za izdelavo salam, suhomesnatih izdelkov in konzerv.

Alpinska montfanska družba izkazuje za leto 1922 čistega dobička 4877 milijonov Ka. Izplačala se bo za delnico dividenda 4000 Ka proti 100 Ka v predhodnem letu.

Produkcija premoga v Zedinjenih državah. Centralni industrijski urad v Washingtonu poroča, da proizvajajo Zedinjene države tekom zadnjih let po 700 do 900 milijonov ton premoga na leto.

Carina.

Dohodki glavnih carinarnic v drugi dekadi maja so znašali 42.855.044 Din. Največ dohodkov so imele naslopne carinarnice, in sicer: Zagreb 7.403.020 Din, Beograd 4.781.114, Beždan 3.767.336, Subotica 3.252.792, Maribor 3.273.024, Ljubljana 3.239.128, Novi Sad 1.903.323, Sisak 1.798.913, Sarajevo 1.739.750, Jesenice 1.450.903, Skopje 1.064.735, Dubrovnik 1.048.155 Din. Ostale so imele dohodke pod 1 milijon Din. Od 1. avgusta 1922 do 20. maja so znašali carinski dohodki 1.178.593.553 Din.

Ukinjena naredba o plačanju carine s carinskimi nakaznicami. Iz Beograda poročajo, da je generalna direkcija carin ukinila razpis C. št. 18.911 z dne 31. marca 1923, po katerem so se plačevale carinske dajatve, ki so znašale preko 10.000 Din, samo s carinskimi nakaznicami, ki jih je izdajala Narodna banka.

Davki.

Plačilo davkov s kuponi in obveznicami državnih posojil. Uradni list št. 52 od 4. t. m. objavlja razglas lukajšnje finančne delegacije, da se smejo za plačilo davkov sprejemati samo oni kuponi srbskih državnih posojil, ki so v plačilo že zapadli, obveznice pa samo one, ki so amortizirane in so poslane kot take izplačljive. — Od kuponov 7% nega investicijskega državnega posojila iz leta 1921 se sprejemajo v plačilo davkov le oni, ki so v plačilo že zapadli, torej ne tudi kuponi, ki še niso dospeli v plačilo.

Vodovodna doklada in kanalska pristojbina v Ljubljani se po naredbi pokrajinske uprave z dne 19. maja t. l., ki jo objavlja Uradni list št. 52 od 4. junija, od cele najemščine, od katere se plačuje hišna najmarina za davčno dvoleto 1923/24. Davčna prošlost, ki je bila glede omenjenih davščin prvotno omejena do 200 Din hišne najemnine, je torej razveljavljena.

Promet.

Novo podražanje telefona. Minister pošte in brzojava je izdal nove pristojbine za telefonske pogovore v medkrajevem prometu. Telefonske pristojbine se zvišajo za 20 do 50 odstotkov, in sicer z ozirom na dolžino črte. Pri najkrajši razdalji se zvišajo pristojbine za 50 odst., potem pa vedno manj do 20 odstotkov.

Češkoslovaško-bolgarska paroplovna družba. »Prager Presse« poroča, da je češkoslovaška vlada izročila bolgarski vladi načrt za založbo češkoslovaško-bolgarske paroplovne družbe, ki ga je bolgarska vlada že sprejela. Pri tem gre za delniško družbo z glavnico 60 milijonov levov. Bolgarska država bo ude-